

Elske Doets (45) nam de reisorganisatie van haar vader over. Ze volgt nooit managementcursussen, maar is wel Zakenvrouw van het jaar 2017. 'Ik heb er profijt van dat ik ook moeder ben. Tussen opvoeden en managen bestaan veel parallellen.'

TEKST CAROLINE BUIJS
FOTO'S MERLIJN DOOMERNIK

'Zit niet overal bovenop'

Les 1

Laat je gevoel spreken

“Ik heb rechten gestudeerd, maar ik koos al jong voor een carrière in de reiswereld. Terwijl ik op dat moment ook voor het geld had kunnen kiezen. Mensen komen vaak op hun veertigste in een spagaat terecht en denken: doe ik wel wat ik echt wil? Ik had dat moment al heel jong, op mijn drieëntwintigste, en ik besloot toen te kiezen voor datgene waar ik heel blij van werd – het succes en het geld komen dan vanzelf wel.

Als jonge mensen nu tegen mij zeggen dat het hun primaire doel is om veel geld te verdienen, dan zeg ik altijd: ‘Oh nee, dat mag je niet doen! Je moet kiezen voor waar je gelukkig van wordt.’ Ik zie vaak mensen die een burn-out krijgen of ongelukkig zijn omdat ze in eerste instantie voor het geld hebben gekozen. Ook bij het leiden van onze reisorganisatie ben ik heel intuïtief ingesteld: als ik zaken doe met iemand, let ik er erg op hoe zo iemand tegenover me zit en welk gevoel ik daarbij heb – het is niet goed als ik daar te veel over nadenk.”

Les 2

Ga je eigen weg

“Neem je het bedrijf over van je vader, zoals ik heb gedaan, dan maak je een relatie die persoonlijk is zakelijk. Het gaat om veel geld en je relatie krijgt daardoor een heel andere dimensie. Dat is lastig en geeft soms spanningen. Aan de andere kant is het natuurlijk fijn dat ik een schip op koers kon kopen, want zo kon ik het bedrijf eerder uitbreiden. Mijn positie in de zaak verwerven was niet gemakkelijk: mijn vader is een dominante man en dat betekende ook dat ik een eigen positie moest verwerven – hij was altijd de belangrijkste persoon en delegeren vond hij moeilijk. De enige manier om me aan hem te ontworstelen, was door ferm te zijn: benoemen wat me niet beviel, tegen hem aan schoppen en mijn eigen weg gaan.”

Les 3

Wees een doener

“Een onderdeel van de prijs Zakenvrouw van het jaar is dat je vrouwelijk onderne-

merschap stimuleert. Mijn eerste reactie was: dan ga ik me richten op jonge meisjes, omdat veertigjarigen vaak al zo vastgeroest zitten in bepaalde patronen – daar kan ik niet zoveel verschil meer maken.

Ik ben de Young Lady Business Academy begonnen en daarmee probeer ik meisjes van zestien, zeventien jaar te laten zien dat je niet altijd eerst onderzoek hoeft te doen naar wat bijvoorbeeld de nieuwe trend is, maar dat je ook kunt ondernemen vanuit je *gut feeling*. Veel slimme meiden groeien op in een nest waar veel wordt nagedacht en ik wil ze uit die denkmodus halen en bijbrengen dat je het als ondernemer soms gewoon moet gaan dóén.

Jongens zitten vanzelf al meer in die doemodus. Door te sporten proberen we bijvoorbeeld hun lef te triggeren. Zelf heb ik veel baat bij skiën: dan doe ik soms dingen die ik eigenlijk niet durf, waardoor ik een betere ondernemer word. Managementcursussen volg ik nooit. Ik geloof dat je veel kunt opsteken door goed om je heen te kijken naar wat er in de wereld gebeurt.”

Les 4

Laat uiterlijk vertoon niet de boventoon voeren

“Ik ben opgegroeid in Bergen en ik woon daar nog steeds. Al van jongs af aan kijk ik door de façades heen waar veel mensen hier in leven. In wat voor auto rij je? Wat voor kleding draag je? Wat voor soort armband heb je om? Daar zijn ze in Bergen veel mee bezig en dat is natuurlijk allemaal nep – daarachter zit veel onzekerheid. Al jong heb ik besloten dat ik daar niet bij wil horen. Ik ben er niet vies van om mooie kleding te dragen – ik wil er professioneel uitzien – of in een mooie auto te rijden als je het geld ervoor hebt, maar wat voor soort motor er in mijn auto zit, interesseert me niet. Ik word blijer van een koolmeesje of een eekhoorn in mijn tuin dan een haringparty te moeten bezoeken waar allemaal mensen staan om-

Elske Doets

Elske Doets (1972) is directeur-eigenaar van Jan Doets America Tours. Ze studeerde Nederlands recht aan de Universiteit van Amsterdam en begon in 1986 als parttime vakantiekracht bij Jan Doets, destijds het bedrijf van haar vader. Sinds 2001 is ze directeur en eigenaar. Afgelopen voorjaar werd ze uitgeroepen tot Zakenvrouw van het jaar.

Elke reiziger die met Jan Doets naar Canada reist, draagt € 2 af aan Pacific Wild: een non-profit organisatie die het unieke ecosysteem langs de kust van British Columbia in Canada steunt. Elske Doets verdubbelt deze bijdrage. www.elskedoets.nl
www.jandoets.nl

dat ze zichzelf zo belangrijk vinden.

Maar als Zakenvrouw van het jaar ontkom ik niet helemaal aan dit soort gelegenheden, en ik moet dan echt even in een rol stappen. ‘Zullen we gewoon lekker op een bankje gaan zitten en kijken hoe iedereen langsluipend,’ zeg ik dan tegen mijn man. Ik hou wel enorm van netwerken en daar focus ik me dan op tijdens zo’n party. Daarna ben ik weer weg.”

Les 5

Laat de dingen rusten en groeien

“Als je ergens te veel bovenop zit, of dat nou je kinderen zijn of je eigen bedrijf, dan verpest je het. Net als wanneer je zaadjes plant: vertroetel je ze te veel, dan gaan ze dood. Soms moet je even afstand nemen waardoor je mensen de ruimte geeft om te groeien. Stel dat ik er altijd zou zijn, dan maak ik

mijn medewerkers te afhankelijk van me. Ik zorg dat de zaak draait, maar zij moeten het doen. Veel mensen werken hier al heel lang en zijn vooral taakgericht: ik probeer ze af en toe te stimuleren om na te denken over waar ze blij van worden en wat ze willen bereiken. En soms willen ze niets bereiken, en dat moet ik dan ook accepteren.

Tussen opvoeden en managen bestaan veel parallellen en ik heb er echt profijt van dat ik ook moeder ben. Bezorgdheid kost heel veel energie en ik kan mijn kinderen denk ik iets makkelijker loslaten dan mijn man. Er zijn nogal wat mensen die van hun kind echt een soort project maken, kennelijk om hun eigen falen te compenseren. Terwijl ik denk dat het je taak als opvoeder is om je kind zelf te laten ontdekken wat-ie in zich heeft. En soms is dat niet altijd iets wat jij graag wilt.”

Les 6

Maak niet te lange werkweken

“Als manager moet je voor voldoende ontspanning zorgen, je kunt niet alleen maar met je hoofd bezig zijn. Natuurlijk heb ik daar als ondernemer wel eens schuldgevoelens over. Maar ik denk dat het kan: ik werk niet meer dan veertig uur per week – het denkwerk niet meegerekend – omdat veel uur werken volgens mij zwaar overdreven is. Als ik ga golfen en ik zie mensen met een telefoon aan hun oor een bal slaan, dan denk ik vaak: is dit nou omdat je interessant wil doen, of omdat je het leven totaal niet onder controle hebt?”

’s Avonds werk ik niet en op woensdag ben ik vrij – natuurlijk kunnen ze me dan bellen, maar dan moet er wel echt iets ernstigs aan de hand zijn. Mijn ervaring is dat het vooral mannen zijn die nogal hijgerig door het leven gaan en overal bij willen zijn. Misschien om continu hun ego te laten strelen? Doe even rustig, denk ik dan. Vaak komt dat de kwaliteit ten goede.”

Les 7

Durf stiltes te laten vallen

“Twee jaar geleden was ik met mijn oudste zoon in Canada, langs de kust van British

Columbia in het gebied van de First Nations (de oorspronkelijke bewoners van Canada, red.). Zij hebben een heel andere manier van communiceren dan wij: in plaats van dat ze meteen gaan praten als ze iemand ontmoeten, proberen ze eerst te aarden. Wat zijn dit voor mensen? En daarna komen ze pas met woorden.

Ik vond dat heel mooi en ik vraag me steeds vaker af: waarom praten wij zo veel? Uit onzekerheid? Ik observeer graag en heb het nodig om af en toe alleen te zijn. In Canada merkte ik ook dat als je stiltes laat vallen, je verbinding krijgt met de natuur – iets wat we in Nederland zijn verloren doordat hier te veel mensen zijn, te veel auto’s rijden en er te veel straling is. De First Nations hebben geen horloge nodig om te weten hoe laat het is en ze kijken naar de lucht om te zien of het gaat regenen zonder afhankelijk te zijn van een buienradar.

Mijn zoon en ik logeerden in een lodge in het leefgebied van de First Nations – het gebied waar Trump een oliepijpleiding aan wil laten leggen – en het enige gebied waar nog een wilde zalmtrek plaatsvindt en waar een heel ecosysteem aan vast zit. We kanoden er met een gids en hij peddelde bijna geruisloos omdat elke rimpeling in het water onrust teweeg kan brengen in hun regenwoud. Eigenlijk zagen we niet eens zo veel wilde dieren onderweg, maar door de rustige manier waarop de gids alles benaderde, bracht hij ons in trance.

Ik vond dat schitterend, maar er was ook een vrouw die klaagde dat haar zus wel zeventien beren had gezien en zij maar één. Daar gaat het toch helemaal niet om? Het gaat toch om de manier waarop je ze ziet en hoe je dat beleeft?

Een dag later hadden we het ongelooflijke geluk een witte beer – een spirit beer – te zien, een enorme zeldzaamheid. Die klagende vrouw had dat geluk niet en ik ben ervan overtuigd dat haar onrust daar de reden voor was.”

Les 8

Wees niet bezig met wat anderen van je vinden

“Volgens mijn zusje was ik al heel jong onafhankelijk en ging ik mijn eigen weg. Te veel bezig zijn met wat anderen van je vinden, is voor veel vrouwen een valkuil. Ik merk ▶

dat mensen, nu ik Zakenvrouw van het jaar ben, me een schuldgevoel proberen aan te praten: goh, nu zul je je kinderen wel nooit meer zien? Ja natuurlijk, de druk is groter maar het is aan mij om de juiste keuzes te maken en me niet gek te laten maken. Zelfs journalisten vragen: en de kinderen dan? Ik geef daar geen antwoord op, want die vraag wordt toch ook niet aan een man gesteld?

Mijn man en ik zijn al zeventwintig jaar samen en we hebben elkaar altijd de ruimte gegeven om te doen waar we allebei gelukkig van worden. Dat betekent ook dat ik nu meer geld verdien dan hij: dat kan voor een man pijnlijk zijn, maar daar heeft hij gelukkig geen moeite mee. We zorgen ook echt samen voor de kinderen. Zo pakte hij bijvoorbeeld vroeger, toen ik nog borstvoeding gaf, 's nachts de kinderen uit bed en verschoonde de luiers in plaats van door te slapen.

Mannen vinden vrouwen die succesvol zijn soms eng, en het helpt voor je erkenning ook niet om een haabaai te worden – als zakenvrouw probeer ik authentiek te blijven. Zo was ik geloof ik de eerste Zakenvrouw van het jaar die bij de prijsuitreiking met haar kinderen op het podium stond.”

Les 9

Stop met vergaderen

“Vergaderingen ervaar ik als energievreters, dus vergaderen we niet – we zijn hier bij Jan Doets meer doeners. Sinds 1999 open ik elke dag met een *kick-off talk*: een tien minuten durend ritueel – je zou het een ochtendgebed kunnen noemen – waarin we resultaten bespreken en waarin we iedereen een positief gevoel proberen te geven zodat je daarna gemotiveerd aan de dag begint. We staan dan in een kring waardoor je iedereen aan kunt kijken, en ze moeten allemaal komen – ook mensen van de boekhouding. Ik probeer er altijd humor in te stoppen en soms krijgen de medewerkers, als ze dat willen, daarna nog wat cijfers over de mail toegestuurd – alles is hier transparant.

In bepaalde IT-bedrijven is het tegenwoordig hip om eerst een *scrum*-sessie te houden, waarbij ze elkaar ook gaan omhelzen en knuffelen. Maar dat vind ik dan weer een beetje nep. We hebben ook een Abraham Lincoln-stoel, waarop we werknemers in het zonnetje zetten. Mensen zijn eigenlijk net kinderen: persoonlijke aandacht geven is altijd goed.” ■

Angst bewaarheid

Het is al twee jaar mijn ultieme horror-scenario: de snelweg, de autodeur die openslaat, mijn zoon die op het asfalt klapt, een denderende vrachtwagen. Ik heb nog nooit gehoord van een peuter die zomaar uit de auto viel en dit is niet iets waarvoor je nou per se gewaarschuwd wordt als je kleine kinderen hebt, anders dan bijvoorbeeld verstikking en vergiftiging.

Zoals dat gaat met angst heeft het weinig te maken met logica of statistiek en alles met verbeelding. Ik kan het me zo levendig voorstellen: die deur, die val, het razende verkeer. Behalve de val vrees ik ook de ironie van het leven. Ik denk vaak aan de dichter Marsman die gedetailleerd schreef over de verdrinkingsdood die hij vreesde. Drie keer raden hoe hij stierf. Soms controleer ik zeven keer of de deuren dicht zijn voordat ik durf weg te rijden.

Het gebeurde op een Franse snelweg. Mijn vriend reed, ik zat ernaast. Tien minuten ervoor had ik het knopje ingedrukt dat ik voor het kinderslot aanzag. Het verkeerde knopje, bleek.

Terwijl we bezig waren een vrachtwagen in te halen hoorde ik een vreemd geluid. Ik draaide me om, het portier naast mijn oudste zoon stond op een kier. “Hij

kan open!” riep hij opgewonden. Als een mini-Houdini had hij zich uit de bovenste riempjes van de kinderstoel gewurmd, nu hing hij met twee handen aan de hendel. Ik wilde naar achter springen, de deur dichttrekken, maar ik zat vast in een seconde die niet door wilde tikken. Mijn zoon keek mij aan met een mengeling van angst en trots op zijn gezicht. Goed kijken, dacht ik alleen maar. Dit is het laatste wat je ziet. Die ene onbeweeglijke tel voelde ik berusting: zo gaat het dus, in een flits verlies je wat je lief is. En ook de bijna perverse opluchting die je voelt als je angst bewaarheid wordt.

Toen tikte de tweede deur, of nee, hij schoot vooruit, razendsnel rukte ik mijn riem los, sprong naar achter, klemde mijn zoon vast, greep de hendel van de deur en merkte dat hij niet meer open was. Dichtgeslagen door de luchtdruk.

De luchtdruk, daar had ik nooit bij stilgestaan. Paniek om niks. We reden verder, mijn hartslag daalde, de kinderen vielen in slaap. Ik keek naar de mensen in de auto's om ons heen, op weg met hun eigen rampscenario's, al die hoofden waarin zoveel gebeurt terwijl er niets gebeurt. Ik dacht aan de invloed van die niet-gebeurde dingen op ons denken, op onze hartslag en op zoveel meer.

Het portier naast mijn oudste zoon stond op een kier. 'Hij kan open!' riep hij

Marjolijn van Heemstra is theatermaker en schrijver. Haar *Trouw*-columns zijn verzameld in de bundel 'Het groeit! Het leeft!' Reacties naar info@marjolijnvanheemstra.nl